

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Σ. ΣΤΑΜΑΤΗ, Ἀρχιμήδους Ἄπαντα, Ἀρχαῖον κείμενον, μετάφρασις, σχόλια, Τόμος Β', Ἐκδοσις Τεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1973, σελ. XIX/586.

Τὸ Τεχνικὸν Ἐπιμελητήριον τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἄξιον τιμῆς, διότι ἀνέλαβε τὴν ἔκδοσιν τῶν ἔργων τοῦ μεγάλου Ἀρχιμήδους καὶ ἀνέθεσε τὸ ἔργον τοῦτο εἰς τὸν εἰδικώτερον πρὸς τοῦτο ἐπιστήμονα, τὸν θαυμάσιον Σταμάτην, οὗ τὸ ἔργον ἐπὶ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων Μαθηματικῶν ἔχει προκαλέσει τὴν τε ἑλληνικὴν καὶ τὴν διεθνή ἀναγνώρισιν. Ὁ Α' τόμος ἐξεδόθη ἤδη τῷ 1970, ὁ Γ' εὐρίσκεται ὑπὸ ἐπεξεργασίαν καὶ ὁ Β' βλέπει νῦν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος.

Εἰς τὸν Β' τόμον περιέχονται τὰ ἐξῆς: Πρόλογος τοῦ Σταμάτη. Πρόλογος τοῦ I. L. Heiberg ἀπὸ τὴν ἔκδοσιν 1913 παρὰ Teubner, ἐκ τῆς ὁποίας ἐλήφθη τὸ κείμενον τῶν Ἀρχιμηδεῶν προτάσεων τοῦ Β' τόμου. Πίναξ τῶν προτάσεων τοῦ Β' τόμου. Τὸ κείμενον τῶν προτάσεων τούτων (Περὶ ἐλίκων, Μηχανικὰ α', β', Ψαμμίτης, Τετραγωνισμὸς ὀρθογωνίου κώνου τομῆς, Ὀχουμένων α', β', Στομάχιον, Περὶ τῶν μηχανικῶν θεωρημάτων πρὸς Ἐρατοσθένη ἔφοδος, Πρόβλημα βοεικῶν μετ' ἀρχαίου σχολίου). Ἐπεξηγήσεις (ἐπὶ τινων δυσκόλων σημείων τῶν Ἀρχιμηδεῶν κειμένων ὑπὸ τοῦ Σταμάτη). Ἐπίμετρον. Προσθήκη βιβλιογραφίας. Εὐρετήριο (πίναξ ὄρων καὶ κυρίων ὀνομάτων).

Εἰδικώτερον θὰ εἶχε νὰ σημειώσῃ τις τὴν συμβολὴν τοῦ Σταμάτη εἰς τὰ ἐξῆς σημεῖα: Ἀποκατέστησεν εἰς τὸ ὀρθὸν τοὺς τίτλους Μηχανικὰ ἀντὶ τοῦ ὑπὸ μεταγενεστέρων τεθέντος τίτλου Ἐπιπέδων ἰσορροπιῶν ἢ κέντρα βαρῶν ἐπιπέδων καὶ Τετραγωνισμὸς Ὀρθογωνίου κώνου τομῆς ἀντὶ π α ρ α β ο λ ἤ σ ἐπίσης ὑπὸ μεταγενεστέρων τεθέντος. Ἡ ἀποκατάστασις ἐστηρίχθη εἰς τὰ Ἀρχιμηδεῖα κείμενα. Τὸ κείμενον τῶν προτάσεων τοῦ Ἀρχιμήδους τιθέμενον εἰς τὴν ἀριστερὰν σελίδα τὸ μεταφέρει εἰς τὴν νεοελληνικὴν εἰς τὴν δεξιὰν σελίδα κατ' ἀπόδοσιν ἀπλήν, ἀναλυτικὴν καὶ σαφῆ. Σημειωτέον ὅτι μερικῶν τεμαχίων τὸ ἀρχικὸν ἑλληνικὸν κείμενον ἔχει ἀπολεσθῆ καὶ ἔχει ἀντικατασταθῆ εἰς τὸ κείμενον Heiberg ὑπὸ κειμένου εἰς τὴν Λατινικὴν ἢ ἐκ τῆς Ἀραβικῆς εἰς τὴν Γερμανικὴν, ἅτινα ὁ Σταμάτης μεταφέρει εἰς τὴν Νέαν Ἑλληνικὴν. Αἱ ἐπεξηγήσεις τοῦ Σταμάτη ἐξ 28 σελίδων ἐπὶ δυσκόλων τινῶν προτάσεων τοῦ Ἀρχιμήδους εἶναι πολὺτιμοι. Εἰς τὸ Ἐπίμετρον ἐκ 48 σελίδων παρατίθενται σημεῖα τινὰ τῶν παραγματειῶν τοῦ Ἀρχιμήδους γενικωτέρας σημασίας, ἅτινα ἐβοήθησαν τοὺς νεωτέρους μαθηματικούς εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐπιστήμης, ἐνῶ ἀπεφεύγετο ἡ ἀναγνώρισις αὐτῆ μέχρι σήμερον τῆς ἀρχαίας συμβολῆς (ἄλγεβρα τῶν Ἑλλήνων, εὗρεσις δυνάμεων με κλασματικούς ἐκθέτας, ἄθροισμα ὄρων φθινοῦσης γεωμετρικῆς προόδου, χρησιμοποίησις τῶν ἀρχῶν τοῦ Διαφορικοῦ καὶ Ὀλοκληρωτικοῦ Λογισμοῦ). Ἐδῶ ὁ Σταμάτης παραθέτει γνώμας σπουδαίων ξένων μαθηματικῶν, δι' ὧν ἀποδεικνύεται ἠτιολογημένως πόσον εἶχε προοδεύσει ἡ ἀρχαία μαθηματικὴ ἐπιστήμη. Ἐπίσης εἰς τὰ Testimonia προστίθενται νῦν ἕτερον πέντε μαρτυρίαι, προστίθενται δὲ ἐπίσης ἀξιόλογος βιβλιογραφία ὀκτώ σελίδων καὶ πλούσιος πίναξ ὄρων καὶ ὀνομάτων πεντασέλιδος. Διὰ τοῦ ἔργου τούτου οἱ Ἕλληνες ἀποκτοῦν ἐξαιρετον βοήθημα διὰ τὴν μελέτην τοῦ μεγαλοφυστέρου μαθηματικοῦ τῆς Ἀρχαιότητος.

ΠΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ